Nr. 32 1938 m. gruodžio 9 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO" PRIEDAS VAIKAMS

KAM „VARPELIS" EINA

Jei nenori tu paklysti
Ir mažu pasauly būti,
Imki knygą nuo jaunystės,
Nes baisu tamsoj pražūti.

Ne tas didis, kurs daug rėkia
Ir iškėlęs galvą šneka,
Bet kuriam iš knygų lapų
Su žiniom laimužė teka.

Tas daug žino, kas daug skaito
Ir pamilo knygą jaunas,
Kurs neleidžia niekais laiko
Ir su tinginiu vis kaunas.

Ir kad tu pamiltum knygą,
Jauna sese ir broleli,
Kad mylėtum tu tėvynę,
Štai ir eina tau „Varpelis".

Visada tu jį skaityki,
Nes tik knygos šviesą skelia,
Ir tik mokslo šviesi saulė
Švies gyveniman tau kelią.

Pagal **Vyt. Tamulaitį.**

Vakaro malda

Ačiū Tau, Dievuli,
Už šią dieną gražią:
Šiandien jau paaugau,
Ryt nebūsiu mažas.

Dovanok, Dievuli,
Nelaikyk už bloga,
Kad ant Sargio joti
Mėginau ar moku.

Katinėliui Rainiui
Uodegą nuspaudžiau;
Dovanok, Dievuli:
Katinėlis snaudė.

Ryt geresnis būsiu
Mamai ir tėveliui:
Rytdieną papuošiu
Tik gerais darbeliais.

Ačiū Tau, Dievuli,
Už šią dieną gražią,
Man klaidas atleiski,
Nes-esu dar mažas.

B. Siliūnas.

Į rarotas...

Dar anksti. Pirkioje tamsu. Ore šalta, vėjas.

Antanėlis pabudo. Žiūri — mamytė atsikėlusi. Ruošiasi.

— Kur eini, mamyt?

— Einu į rarotas.

— Į rarotas?! — nustebo Antanėlis.

Mat, jis nesuprato, kas tai rarotos

— Ir aš eisiu kartu, — prašosi Antanėlis.

Mamytė iš pradžių nenorėjo Antanėlio pasiimti, bet paskiau sutiko.

— Tik gerai apsirenk, — pasakė mamytė, — nes ore šalta, vėjas.

Antanėlis apsivilko kailiniukais ir išėjo su mamyte į bažnyčią.

Bažnyčioje buvo labai gražu, šviesu. Visas didysis altorius žvakėmis mirgėjo. Prie altoriaus stovėjo didelė didelė žvakė, baltu kaspinu perrišta.

Antanėlis nežinojo, kąm ta tokia didelė žvakė. O mamytės klausti bažnyčioje negražu.

— Kodėl, mamyt, žmonės naktį meldžiasi? — paklausė Antanėlis mamytę, grįždamas namo.

— Nes dabar adventas.

— Kas tai adventas? — klausia Antanėlis.

— Mat, seniau pasaulyje buvo kaip naktis, nes nebuvo dar Išganytojo, nebuvo Jo mokslo. Ilgai žmonės laukė Jo. Mes tam atminimui ir turime adventą. Ir mes visą adventą laukiame Kristaus užgimsiant. Užtat kas sekmadienis, dar neišaušus, einame į bažnyčią šventų misių klausyti. Tos mišios vadinasi rarotos.

— Kam ta didelė žvakė su baltu kaspinu?

— Aš tau sakiau, kad pirma nebuvo Jėzaus, buvo žmonėms liūdna, buvo kaip naktis. Visi žmonės buvo nuodėmingi. Bet paskiau gimė Švenčiausioji Marija. Ji buvo nekalta, be nuodėmės, skaisti kaip žvaigždelė. Jos atminimui ir dega per rarotas ta didelė žvakė. Supranti?

— Suprantu dabar, — atsakė Antanėlis. *Dilgė.*

DIDVYRIS

Ar žinote, vaikučiai, kas yra didvyris? Daug apie juos girdėjote, bet žinoti, tai tikrai, tur būt, nežinote. Aš jums pasakysiu:

— Didvyris yra žmogus, kuris daro tai, ką gali.

Mes daug, vaikučiai, galime padaryti. O dar daugiau norime. Bet dažniausiai tie mūsų norai tik norais ir palieka. O darbu nė mažiausio trupinėlio nepakeliame. Todėl tai turime visi žinoti, kad reikia visuomet norėti dirbti, dirbti pačiam, niekieno neverčiamam. Ir dirbti tiek, kiek tiktai galime. Dirbti iki paskutinio jėgų lašelio. Dievulis davė mums taip daug, o iš mūsų tiek maža reikalauja. Padarykime, ką galime, o nedarykime, ko negalime padaryti. Senovės graikai sukūrė tokį pasakojimą, kad vienas žmogus, vardu. Prometėjus, sutiko būti plėšomas žiaurių paukščių, būdamas ant uolos pririštas,bet atnešė žmonėms šviesą. Jo tad pavyzdys tegul ir mums atidaro akis, kad daug kur, vaikučiai, reikia kentėti, bet savo kančia kuriame mes kitiems laimę. Todėl, vaikučiai, būkime nuolatos linksmi, patenkinti savo dalia ir darykime tai, ką galime, o tada, iš tikrųjų, kaip dainius sako:

„Didžius darbus mes nudirbsime“!

r.

---

* * *

Mano brolis kalvis,
O sesuo siuvėja,
Man geriau patinka
Artojėlio darbas.

Iš laukų žaliųjų
Šieno prisipiausiu,
Širmį juodbėrėlį
Per žiemelę šersiu.

Aš laukus suarsiu,
Aš juos užakėsiu
Ir javus nukirtęs
Į gubas sudėsiu.

Brolis kala plieną,
Sesė šilką siuva,
Aš auginsiu savo
Tėviškėlei žirgą.

Kals brolelis kardą,
Sesė sius mundierą,
O aš tėviškėlei
Dovanosiu žirgą.

A. Petkauskas.

DRAUGĖS

Birutė ir Katrytė sėdėjo mokykloje viename suole. Pirmą dieną, kada jos atėjo mokyklon, viena kitos nepažinojo, bet mokytoja liepė susėsti drauge. Jų būdai buvo skirtingi. Birutė lėta, nevikri, dėl kiekvieno nieko verkdavo; Katrytė, priešingai, — judri, linksma, tik nuolat apiplyšusi, purvinom rankom, bateliais. Tiek kartų primindavo jai mokytoja, kad mokyklon reikia ateiti gražiai išsipraususiai ir apsirengusiai. Lyg ne jai kalbėjo. Gal dar buvo per maža pati apsitvarkyti, o motinėlės jau neturėjo.

Kartą laike didžiojo protarpio vaikai pasipylė kieman pabėgioti, nes tą dieną gražiai švietė saulutė. Bėgo su kitais vaikais ir Birutė su Katryte. Perbėgusi kelis laiptelius, Birutės kojelė paslydo ir vos vos nenuriedėjo žemyn, tik spėjo susilaikyti už Katrytės žiurstelio. Stvėrusi už jo, greit paleido ir pravirko. Mat, įsidrėskė į adatą ranką iki kraujo, nes Katrytė, ištrūkus sagai iš žiurstelio, neįsisiuvo jos, o susisegė adata.

Mokytoja, išgirdusi verksmą, atėjo pažiūrėti, kas atsitiko. Įdrėkstą Birutės ranką patepė jodu ir ramino, kad tuojau sugis. Bet toji vis pyko ir barėsi su Katryte:

— Tu, betvarke, tai tu kalta! Negali įsisiūti sagos?

— Nereikėjo stvertis už žiursto, bene aš siūliaus. Ar tau ne gėda dėl kiekvieno nieko verkti?

— Tai tau gėda! Tave mokytoja nuolat bara, kad rankos nešvarios, kad suknelė suplyšusi, — net rėkė Birutė.

— Ot, norėsiu ir susilopysiu, kasdien ateisiu mokyklon švari! O tu. kaip buvai verksnė, ir liksi.

— Taip? Pažiūrėsime!

Kitą dieną Katrytė atėjo mokyklon švari, apsilopiusi. Birutė pargriuvo ant laiptų, ją pastūmė per protarpį berniukai, o ji nė vienos ašaros nepraliejo, tik šypsojosi.

Vaikai labai susidomėjo jų pakitėjimu, ar ilgai tvers jų pasiryžimas.

Miglė.

*
* *

Kas eina su gėriu,
Kelionėj neklysta.
Keliaukime kelią
Geradarbiais grįstą.

M. Grigonis.

Lakūnas

Mūsų Vytas bus lakūnas.
Jis padangėmis skraidys.

Vos ūžimą jis užgirsta,
Tuoj ir bėga pro duris.

Mato—skrenda plieno paukštis
Ten padangėmis aukštai.
Jam širdelę spaudžia, spaudžia:
Kodėl ne jisai tenai!

Ir su ilgesiu palydi
Plieno paukštį erdvėse:
Kai užaugs, jis bus lakūnas,
Tenai traukia jį dvasia.

Ad. Keraitis.

Bėga dienos

Bėga dienos, nyksta dienos,
Lyg tie rudenį žiedai.
Čia tik aušo, čia tik švito,
Čia vėl juodi vakarai.

Čia saulutė jau prašvito,
Rodos, švis jau amžinai,
Čia, žiūrėk, ir vėl užgeso
Ir vėl liko vakarai.

Nyksta dienos, naujos gimsta,
O su joms nauji vargai...
Kas praėjo, nebegrįž jau, —
Mums palieka tik sapnai.

R. Guobys.

ASILAS

Pasakojimas

Kai Dievas tvėrė visą pasaulį ir visus gyvulius, buvo sutvertas ir asilas. Asilas buvo dailus Dievo padaras, su gražiu kaklu, gražia galva ir trumpomis ausimis.

Adomas, kuriam Viešpats atidavė visus gyvulius, davė jiems pavadinimus. Davė jis pavadinimą ir asilui. Gavęs asilo vardą, jis linksmas nuėjo ganytis pievoje, kur auga didelė, sodri žolė. Priėdęs atsigulė ir netrukus užmigo. Kai pabudo, pamiršo savo vardą. Eina jis pas Adomą ir sako:

— Dovanok man, gerasis mano valdove, kad aš ateinu tave varginti. Aš pamiršau, kuo aš vardu, tad nužemintai prašau man pasakyti.

Adomas buvo gerai nusiteikęs, nusišypsojo ir tarė:

— Asilas.

— A, asilas, — pakartojo asilas ir, mojuodamas savo ilga uodega, vėl nuėjo ganytis ton pačion pievon. Priėdęs vėl atsigulė ir vėl užmigo. O išsimiegojęs ir vėl pamiršo, kuo jis vardu. Dabar asilas buvo daug drąsesnis, — mat, Adomas su juo pirmąjį kartą buvo gražiai apsėjęs. Nuėjęs jis be jokių ilgų įžangų paklausė:

— Pasakyk man, gerbiamasai mano valdove, kuo aš vardu?

Adomas ir šį kartą buvo gerai nusiteikęs, tad be pykčio jam atsakė:

— Asilas.

— Taip, asilas, — pakartojo patenkintas gyvulėlis ir, linksmai mojuodamas galva ir uodega, vėl nuėjo pievon ganytis.

Pievoje jis priėdęs vėl užmigo ir pabudęs vėl negalėjo prisiminti savo pavadinimo. Dabar jis drąsiai priėjo prie Adomo ir paklausė:

— Pasakyk man, brolyti, kuo aš vardu?

Adomas šį kartą buvo kažko supykęs. Asilo nemandagumas visai išvedė jį iš kantrybės. Jis pagriebė asilą už ausų ir tampydamas kartojo:

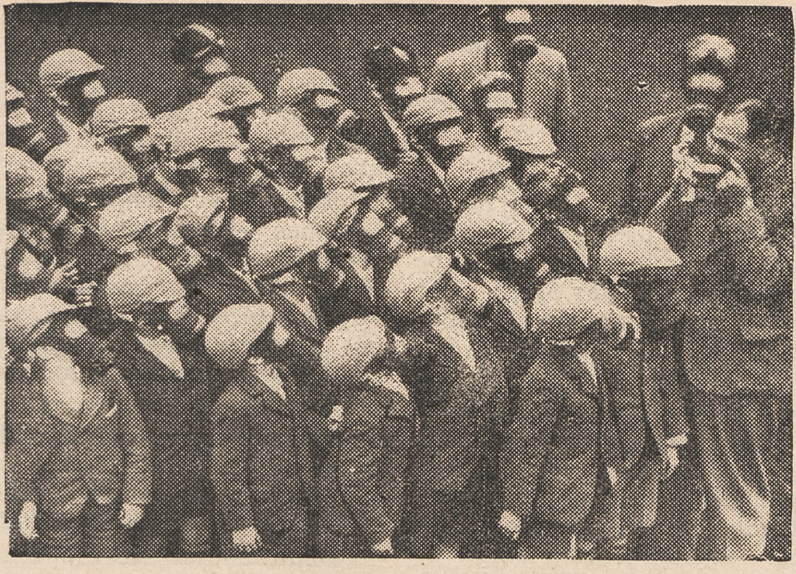
— Asilas! asilas! asilas!

Asilas nesitikėjo tokio galo ir užkluptas davėsi tampomas. O Adomas iš visų jėgų vis tampė ir kartojo:

— Asilas! asilas! asilas!

Asilui šis jo pavadinimas taip giliai įstrigo atmintin, kad jis jau niekuomet jo nepamiršo.

Tai dabar, gal būt, jau žinote, kodėl asilo ausys yra ilgos?

Kai kur vaikai pratinami nešioti dujokaukes, kurios bus reikalingos karo metu.

Neries puodelis

Gyveno moteriškė su dukrele. Kartą motina susirgo, ir dukrytė neturėjo kuo mamytės maitinti. Išėjo į panerį, atsisėdo ir verkia. Išlindo iš Neries upės laumė ir klausia:

— Ko verki?

— Kur man neverkti: mamytė serga, o aš neturiu ko jai valgyti duoti.

— Še tau puodelį, — tarė laumė, paduodama gražų puodelį. — Kai norėsi valgyti ar mamytę pavalgydinti, tai pasakyk: „Neries puodeli, virk!" Ir puodelis išvirs, ko norėsi. O paskiau pasakyk: „Neries puodeli, nustok!" — ir puodelis nustos viręs.

Mergaitė parsinešė puodelį namo, ir tuoj vargas iš namų išsikraustė. Mamytė, turėdama visokių valgių, greičiau išgijo.

Kartą dukrytė išėjo į bažnyčią, o mamytė liko namie. Kuomet motina panorėjo valgyti košelės, ji pasakė:

— Neries puodeli, virk! — ir netrukus išvirė beveik pilnas puodelis košelės. Puodeliui motina tarė:

— Puodeli, nustok!

Užmiršo pasakyti „Neries", todėl puodelis nenustojo viręs. Pradėjo jį vadinti įvairiausiais žodeliais:

— Meilusis, aukso., sidabro puodeli, nustok!

Puodelis vis verda ir verda. Vos suskuba motina ištuštinti, ir vėl pilnas. Jau pilna grįčia. Paskiau išnešė puodelį kieman. Privirė košės, dargi tūkstančiai žmonių nesuvalgytų, o puodelis vis verda. Jau visa gatvė pilna, o vis galo nėra. Motina darbuojasi, dargi sukaitusi. Ir vis žiūri, kuomet dukrytė grįš.

Pagaliau, grįžo dukrytė. Ji tarė:

— Neries puodeli, nustok!

Ir puodelis nustojo.

Bet košė dar ilgai gatvėje stovėjo. Kas norėjo praeiti, tas turėjo kelią prasigraužti.

Surašė Dagilis.

LIETUTIS

(Pasaka)

I.

Gyveno ūkininkas, kuris turėjo sūnų, vardu Lietutis. Tai buvo nepaprasto stiprumo vaikas. Dar lopšy gulėdamas pasagas laužė. Jei kuomet įtužęs pagrėbdavo rankutėmis už lopšelio šonus, tai jau tėvas turėdavavo naują lopšelį dirbti, nes iš senojo tik šipuliai belikdavo.

— Tai bus man artojėlis, — džiaugdavosi ūkininkas, tai pūrens savo tėvelių žemelę, tik duok, Dieve, jam visuomet taip augti ir stiprėti. O jau kareivis, kareivis!

Ne vienam priešui—nevydonui sprandą nusuks.

Ir Lietutis, iš tikrųjų, nepaprastai augo ir stiprėjo. Kai turėjo septintus metus, tai dviejų jaučių jungą vienas nulaikydavo.

Mokėsi taip pat nepaprastai gerai — iš skyriaus į skyrių ne metais, bet savaitėmis ėjo, mokytojai atsistebėti ir atsidžiaugti negalėjo.

O su savo draugais, kaip puikiai mokėjo sugyventi ir žaisti! Kai paleisdavo pertraukos, tai visi mokiniai nuo pirmojo iki paskutiniojo skyriaus taip ir gužėdavo apspitę Lietutį. O tas jiems visokių šposų pridarydavo, visokių žaidimų primokydavo, įvairiausių dalykų pripasakodavo: apie tauruosius, narsiuosius senovės Lietuvos kunigaikščius — apie Mindaugą karalių, apie jo kovas su kryžiuočiais; paskiau apie narsųjį į galingąjį Gediminą, apie jo Vilniaus įkūrimą, apie Algirdą ir Kęstutį, apie mūsų garbingiausiąjį Vytautą-Didvyrį, apie jo negirdėtą galybę, apie jo plačiausią valstybę. Visi klausydavo liežuvius išleidę.

Bet, jeigu atsirasdavo kuris svetimas nedraugas ir išdrįsdavo niekinti, įžeisti jo pasakojamus didvyrius, tai vargas tam būdavo: taip spirdavo atgalia koja, kad tas per devynius stogus nulėkdavo ir pas Dievą „griekų“ atleidimo teprašydavo.

Taip užaugo iš Lietučio stipruolis negirdėtas, neregėtas.

Kai išeidavo žemelės dirbti, tai tėvelis tik žiūrėdavo ir šypsodavosi.

Bedirbdamas, beardamas tėvelio žemelę taip įtręšė, taip įtaisė, kad dargi dešimteriopai didesnį derlių kas metai duodavo.

II.

Ėjo kartą pro šalį ūkininko senelis. Pamaiė Lietutį ir sako tėvui:

— Nelaikyk pas save Lietučio. Jau labai gerai įdirbo tavo žemelę, ji visam tavo amžiui gerus vaisius duos. Dirbk dabar tu vienas, o sūnų leisk į platųjų pasaulį. Jo jėga ir taurumas pasauliui labiau, negu tau, reikalinga. Jis tavęs ir taip neužmirš.

Tėvelis nenorėjo sutikti, bet senelio žodžiai buvo taip švelnūs ir įtikinami, kad tėvelis galop sutiko savo mylimąjį sūnelį į pasaulį išleisti. Sūnui taip pat labai gaila buvo tėvelį ir motutę palikti, labiausiai buvo tik jam liūdna skirtis su tais kalneliais, miškeliais ir laukeliais, kur jis augdamas žaidė, bėginėjo, kur arė ir akėjo.

— Neliūdėk, tėveli, — tarė Lietutis, — aš netrukus sugrįšiu. O dabar man kelionei nieko neduok, tik stipria geležinę lazdą įtaisyk.

Tėvas nuėjo pas kalvį, užsakė kuo storiausią lazdą nukalti. Kai tėvas pargabeno tą lazdą, Lietutis paėmė ją ir išmetė į viršų. Lazda sugrįžo tik po trijų valandų. Lietutis, pamatęs bekrintant lazdą, pakišo savo ranką, lazda krito ant rankos ir nulūžo.

— Per plona lazda. Eik, tėveli, nukaldink dukart storesnę.

Tėvas nukaldino dukart stovesnę. Sūnus vėl išmetė lazdą į viršų. Po šešių valandų išėjo pažiūrėti. Pamatęs lazdą bekrintant, pastatė ranką ir lazda nukritus sulinko.

— Per plona lazda. Eik, tėveli, nukaldink dukart storesnę.

Tėvas nukaldino dukart storesnę. Sūnus vėl išmetė ją į viršų. Išėjęs po devynių valandų, pakišo bekrintančiai lazdai ranką, o lazda tik cinktelėjo, atgal nuo rankos atšoko ir nulėkė į viršų ir grįžo tik po trijų valandų tiesi, sveika.

— Dabar tai gera, — sako Lietutis. Pasiėmė lazdą, atsisveikino su tėveliais ir iškeliavo.

III.

Ėjo tris dienas ir tris naktis ir užėjo plačią, bet labai vargingą šalį. Žmonės suvarginti, dejuoja: visi juos skriaudžia, o užtarimo nėra niekur. Bet labiausiai skriaudžia juos vieno didžiulio dvaro ponas. Visi jam dykai turi dirbti, jo visokių įsakymų klausyti, jo smūgius kęsti ir jam rankas bučiuoti. Nuliūdo Lietutis ir sako:

— Kodėl jūs nesiskundžiate karaliui. Pas mus tai yra teisingas karalius ir visus nevydonus tramdo, o vargšus visuomet užstoja.

— Pas mus tokia tvarka, — atsakė žmonės, — pas mus tokie įstatymai, pas mus taip yra: ką ponas pasakė, to ir karalius neatmaino.

— Parodykite, — sako Lietutis, — kur to pono dvaras.

Nuėjo jis į dvarą, pas poną ir sako:

— Šviesiausias pone, priimk mane už berną, dirbsiu, kaip niekas pas tave dar nedirba.

(B. d.)

Laputaitė

— Kur buvai tu, laputaite,
Rasa ant auselių?
— Šią naktelę kaiman bėgau
Paieškot žąselių.

— Ar tau kelio, kūmutaite,
Niekas nepastojo?
— Vos prie vartų prišokėjau,
Šuneliai sulojo.

— Laputaite, čiūžinaite,
Ar nenukentėjai?
— Bėgau, dūmiau į giraitę
Daug greičiau, kaip vėjas.

— Kur buvai tu, laputaite,
Kad rasa ant kojų?
— Pasikišus uodegaitę,
Vištelių ieškojau.

— Ar tau sekės, kūmutaite,
Ar tu nepaklydai?
— Pašilėj viensėdžių tvarte
Suodžiau vištidę.

— Laputaite, čiūžinaite,
Ar nieks neužpuolė?
— Nusitvėrus senį gaidį,
Greit sprukau į guolį.

Jonas Pladis

Rainiukas

Mūs Rainys be galo rimtas,
Jis nebijo žvirblių šimto.
Vaikšto tyliai, išdidžiai.
Juokiasi iš jo gaidžiai.
Oi Raineli, oi Rainy,
Pasakyk, kaip gyveni.

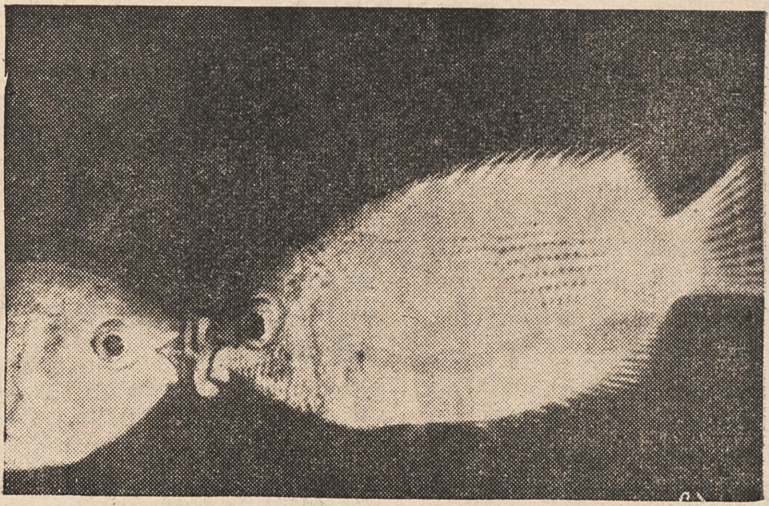
Kelia ūsą, kraipo koją,
Uodega, kaip šluota, šluoja.
Oi žvirbleli, vai tai, tai...
Katinėlio nematai.
Oi Raineli, oi Rainy,
Pasakyk, kaip gyveni.

Du žvirbliukai kelia karą,
Ant šakelės stumdos, baras.
Čiups Rainys juos išdidus,
Žvirblių karas baigtas bus.
Oi Raineli, oi Rany,
Pasakyk, kaip gyveni.

Bet nelaimė. Štai Margiukas
Apie krumą loja, sukas.
Katinėlis, kiek tik gali,
Nusinešdino į šalį.
Tai Raineli, tai Rainy,
Ne kažin kaip gyveni.

Žvirbliai čirškia. Margis šoka.
Tiktai katinui ne juokas.
„Tai tau vaikščiot išdidžiai —
Juokiasi iš jo gaidžiai.
Tai Raineli, tai Rainy,
Kaip su Margiu gyveni?

Kazys Bradūnas.

Gražios jūrų žuvelės.

3)

Sugrįžimas

(Apysaka iš garbingos Lietuvos praeities)

Praėjo dar keli metai, ir Gailutis visiškai pamiršo, kas esąs. Henriko prikalbėtas, jis pradėjo rimtai garbinti Nukryžiuotąjį.

Kai kartą sėdėjo jis vakarą ir žiūrėjo į besileidžiančią saulę, priėjo prie jo nuliūdęs Henrikas.

— Ryt išjoju, Gailuti, — tarė jis.

— Kur?—nusistebėjo Gailutis.

— Į... į vieną kraštą...—kalbėjo Henrikas. Jis bijojo pasakyti Gailučiui, kad daro žygį į Lietuvą, nes šis vardas galėjo jaunuoliui sukelti prisiminimų ir neapykantą.

— Į kokį kraštą? — paklausė Gailutis.

Henrikas tylėjo.

— Kaip vadinamas tas kraštas? — pakartojo klausimą Gailutis.

— Į Lietuva... — tarė Henrikas, pažvelgdamas Gailučiui į akis. Norėjo sužinoti, kokį įspūdį padarė jam šis vardas. Gailutis susimąstė.

— Į Lietuvą,.. aha... į Lietuvą,— kartojo Gailutis ir vėl paklausė:

— Ar grįši iš ten?

— Nežinau.

— Grįžk, Henrikai, grįžk. Manęs niekas nemylės taip, kaip tu mylėjai. Kaip aš be tavęs gyvensiu?

Per Henriko veidą prabėgo liūdnas šešėlis. Jis nuėmė nuo kaklo kryželį su grandinėle ir padavė jį Gailučiui.

— Imk jį. Tai bus tau atminimui, jei aš nesugrįšiu. Prašyk Jo, kad aš grįščiau...

— Kitą dieną Henrikas, atsisveikinęs su Gailučiu, išjojo į šiaurę su kitais raiteliais. Ilgai sekė jį akimis Gailutis, kartodamas žodžius:

— Į Lietuvą... į Lietuvą... Kur aš šį vardą girdėjau?..

Staiga prisiminė Henriko dovaną. Pakėlė kryželį prie lūpų ir pabučiavęs sušuko:

— Dieve, padėk, kad grįžtų gerasis Henrikas.

* * *

Praėjo kelios savaitės. Vieną gražią rudenio dieną grįžo iš žygio kryžiuočiai, vedini belaisviais.

Aukščiausiasis bet gi neišklausė Gailučio maldos: Henrikas negrįžo. Žuvo jis Žemaičių žemėj.

Ilgai žiūrėjo Gailutis į pro šalį linksmais veidais jojančius riterius, į pasigailėjimo vertus, geležiniais pančiais sukaustytus belaisvius. Buvo tarpe jų ir senų, ir suaugusių, ir mažų vaikų.

Ir... pro šalį ėjo viena nuvargusi ir išbalusi mergaitė. Gailutis pažvelgė į ją. Jų žvilgsniai susitiko. Tas gražus veidelis, tos mėlynos akutės, iš kurių sruveno tokia kilni ir paslaptinga šviesa, privertė Gailutį susimąstyti. Jis tikrai ją kažkur matęs... Seniai... Palauk... jis mažas, rodos, nebuvo Marienburge. Jis mažas būdamas, mažoj pirkutėje gyveno, o ten... Ach, Gailutis atmena, kad ten buvo mergaitė vardu... Gedutė. Ji... buvo jo sesutė. Taip, taip... tikrai. O po to... gaisras ir... jis nematė Gedutės. Ir Henrikas atgabeno čia.

Ir atminė Gailutis visą savo praeitį. Atminė, jog jis buvęs lietuvis, tik paskum tapęs vokiečiu. Atminė, kad kita kalba kalbėjo, kad turėjo tėvelį, kuris žuvo... stengės prisiminti tuos žodžius. Dieve... prisiminė!

Jis pavijo mažąją belaisvę ir dar kartą pažvelgė į ją.

— Gedute! — prasiveržė iš jo lūpų žodis.

Mergaitė sustojo. Jos veidelyje pasirodė nustebimas.

— Gedute! — vėl sušnibždėjo Gailutis.

— Gailuti! — sušuko mergytė. — Ar tai tu!?

— Gedute brangioji, tai tu?! — sušuko Gailutis ir puolė sesutės glėbin. Abu pravirko.

Keli šimtai akių sužiūro į juos, tačiau jie nieko nebojo; bučiavosi tik... bučiavosi...

Prie jų priėjo belaisvių vadovas.

— Šalin! —sušuko jis ir šiurkščiai pastūmė Gailutį į šalį.

Kai atsipeikėjo Gailutis, Gedutės nesimatė. Tik žmonės, apspitę jį, klausinėjo, kas per viena buvo toji mergytė.

Nieko neatsakė Gailutis. Jis, širdyje nešinas Gedutės atvaizdu ir pykčiu kryžiuočiams, pasišalino.

* * *

Praėjo dvi dienos.

Kai Marienburgas linksminosi po sėkmingo žygio į Lietuvą, du jaunuoliai, berniukas ir mergaitė, skubėjo tamsiomis gatvėmis.

Kadangi jiems niekas nekliudė, jie laimingai pasiekė miesto vartus. Deja, prie vartų stovėjo sargybinis.

Abu pabėgėliai, Gedutė ir Gailutis, pasislėpė už artimiausio namo kampo ir laukė geros progos, kada galėtų pro vartus sprukti.

Neilgai telaukė. Sargybinis nieko nejausdamas, atitolo nuo vartų ir abu bėgliai tyliai praslinko pro juos, palikdami Marienburgą ir pasiryžę keliauti tėvynėn Lietuvon, kur jų jaunos širdys traukė.

Kai jau nesimatė Marienburgo žiburių, išsiėmė Gailutis kryželį ir pabučiavo Nukryžiuotąjį.

— Ką čia turi? — nustebo Gedutė.

— Tai yra Visagalis, kuris valdo dangų ir žemę,—atsakė Gailutis ir vėl užsikabino kryželį ant kaklo.

* * *

Po kelių dienų, su didžiausiais pavojais, pasiekė Gedutė ir Gailutis Lietuvą.

Gailutis, pamatęs vėl tėviškę, pravirko ir, puolęs ant žemės, kelis kartus ją pabučiavo.

— Lietuva! —sušuko jis. Tu matai, kad grįžau pas tave. Atleisk tu man, kad buvau tave užmiršęs, bet dabar, tavo žemėje būdamas, pasižadu ginti tavo gražiąją šalį nuo tų, kurie drasko tau veidą, kurie, prisidengę vilinga skraiste, nori pavergti tave!

Jonas Mackevičius.

Tinginys Jonukas

Anei rašalo, nei plunksnos
Jis neturi niekados.
Nemokės gal parašyti
„A“ raidės jis ant lentos.

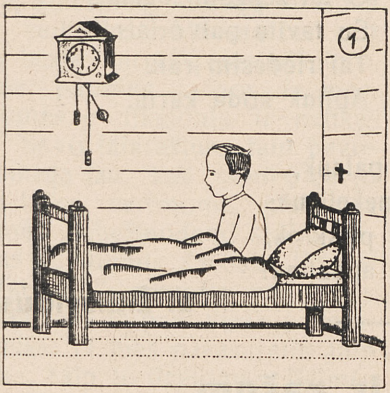
Juodos ausys, o nageliai
Pusę metro greit pasieks.
Ant peštynių, ant muštynių
Nepralenkia Jono nieks.

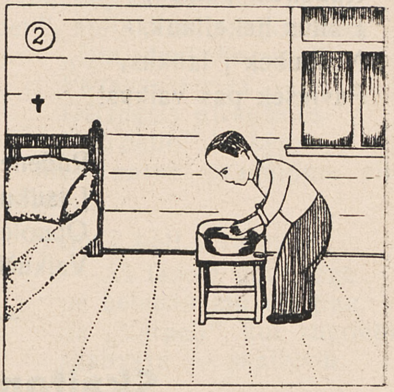
Čirškia žvirbliai, loja šunes,
Rėkia varnas: kran, kran, kran!
Reiks tą vaiką uždaryti
Su triušių šeima narvan.

Ir galės kopūsto lapą
Tris dienas tik vieną graužt,
Ir nereiks už tinginystę
Anei aiškintis, nei raust.

Paulius Drevinis.

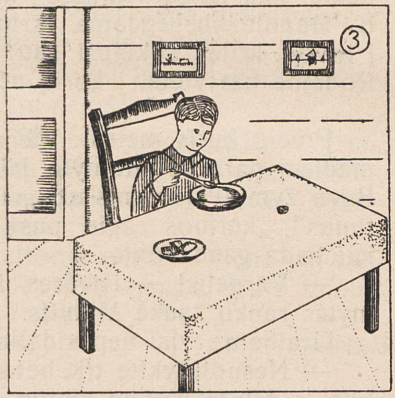
KURIS JUMS LABIAU PATINKA

Vos išmušė šesias, Liūdas
Iš saldžių sapnų pabudo.
Pratrynė akis ir šoko
Iš lovelės tuoj berniokas,
Pasimeldęs, lovą kloja
Ir grindis gražiai iššluoja.

Po to rūpestingai prausia
Rankas, veidus, kaklą, ausis,
Plauja dantis, plauja kojas,
Vėliau šluostosi, šukuojas.
Žodžiu: elgias taip berniokas,
Kaip sveikatos mokslas moko.

Susitvarkęs, vaikai mieli,
Liūdas valgo pusrytėlius.
Po to knygas čiupęs savo
Jis mokyklon iššygiavo.
Kely paveja Blažiejų,
Kurs tuomi pasižymėjo:

Muilo, šukų, vandenėlio
Bei dantinio šepetėlio
Jis visai nepripažino.
Nuolat todėl šis vaikinas
Buvo nesiprausęs, juodas,
O galva — susvėlęs kuodas...

PALAUK

Rudenėli, palauk,
Į šilus nekeliauk,
Neskubėk į laukus,
Paviešėk pas vaikus!

O tai žengsim būriais
Su tavim patvoriais,
Tai riedėsim ratu
Aplink sodą kartu.

Rudenėli, palauk,
Į laukus nekeliauk:
Obuolėlių priskink,
Vaikučius apdalink!

L. Žitkevičius.

Skaitom ir rašom

Augam pas tėvus kaip grybai. Yra mūs viso devyniese broliai ir seserys. Kai kurie jau suaugę, bet ir vaikų mūs šeimoje dar nepritrūko. Mikutis, Elenutė, Petrukas Danutė ir aš. Kai užeina mums kada nors ūpas, apverčiame visus namus viršun kojomis. Lovose šiaudai pasišiaušia, pagalviai, kaip sunkūs paukščiai, lekioja iš vieno kampo kitan. Karas, tikras karas!

Kartą dar kaimyno vaikai atėjo. Na, ir padarėme tada. Žaidėme „lapės medžioklę". Danutė buvo lapė. Mes — kas skalikai, kas pagelbininkai, kas medžiotojai. Medžiotojų tarpe buvau ir aš. Laputė vargšelė turėjo striukčioti iš vienos vietos į kitą, saugodamosi, kad kas nors nesužeistų ar nepašautų. Jau jau, laimingai išsisukusi nuo visų pavojų, ramių ramiausiai lapeno užstalėj per suolą. Tuoj lova, kur paskyrėme jai saugią vietą. Lovon patekusi — laimi saują riešutų, kurią visi sudėjome. O sužeista ar pašauta turi mums tiek pat duoti. Bet tuo sykiu iš galo stalo iškyla su „šautuvu" medžiotojas — kaimyno Staselis ir kirvio pentimi paukšt Danutei kakton. Kirto ne juokom. Danutė virsdama sugurino langą. Visi sumišome. Ištraukėme ją iš užstalės, nuošluostėme kraujuotą kaktą. Buvo trupučiuką perkirsta oda. Danutė verkė ir juokėsi. Mes visi apstoję pūtėme, kad neskaudėtų. Parėjusiems namo tėveliams, susitarę iš anksto, pasakėme kad langą išmušęs katinas, o Danutė bebėgdama kritusi ir į lovos koją sukūlusi sau kaktą. Rodėme net vietą, į kurią užsitiko.

*

Praejo kuris metas. Vieną sekmadienį parnešė mamytė laikraštį. Buvo žymiai storesnis už „vienkartinius", kuriuos apie pusę metų kai kada gaudavome.

— Varpelis! — ištvėręs iš mamytės rankų šaukė Mikutis.

Graibėme visi nepasidalindami.

— Nesuplėšykite tik, bet skaitykite ir dėkite vienon vieton.

Mes jau vieną kampuką buvome atrovę. Stengėmės jį kuo nors būdu prilipdyti. Šlapdėme pirštus seilėmis, tepėme kampuką, mygome — išdžiūvęs imdavo ir vėl atkrisdavo. Tada Petrukas ištraukė iš kažkur juodų sakų, pašildė pakakty, ir jais pritrynę kampuką vėl sujungėme su lapuku, nuo kurio buvome atitraukę.

Pradėjome žiūrinėti jį iš visų pusių. Pradžioje paveikslėlius: Seinų bažnyčią, ganančius piemenėlius, medelių sodinimą, Motiejų su ripka ir du vaikučius, klausančius pro atdarą langą varpelių skambėjimo. Buvome panašūs į juos ir mes, stebėjomės — tikėjome ir netikėjome. Savo laikraštuką taip buvome pamėgę jau, kad išbuvę be jo ilgesnį laiką, nerimome, mušėmės daužėmės, nebežinodami stačiai patys, kas su mumis darosi. Pirmasai „Varpelio" numeris atėjo pas mus pavasarį ir pats visas pavasariu dvelkė. O mes pavasarėlio taip laukėme, taip jo ilgėjomės. Ilgimės pavasarėlio ir dabar.

Pradėjome skaityti:

— Dzin, — dzin — dzin... sveiki, vaikučiai!

— Sveikas, Varpeli, — atsakėme jam.

Skaitome toliau:

— Mylėkite Dievą, mylėkite Tėvynę, mylėkite tėvelius, broliukus, sesutes ir visus savo geradarius.

Dzin — dzin — dzin...

— O kodėl jis neprašo, kad ir jį mylėtumėme?

— Mylėsime ir neprašomi. Jisai geriausis mūsų draugas. Mūsų švietėjas, auklėtojas, mokytojas, linksmintojas.

Skaitome eilutes. Viena už kitą gražesnė. Kaip smagu. Kaip miela! Norisi tik šaukti. Dainuoti. Rėkti. Tegul visi žmonės, visas pasaulis tegul žino, kad mes nebevieni! Neišsiblaškę, bet susibūrę aplink „Varpelį", aplink savo laikraštuką.

„Din, dan! din, dan!"
Pavasario rytą
Džiaugsis pirkužėlės
„Varpelio" lankytos.

Mes patys pradėjome eilutes kalbėti.

Danutė pati pirmoji:

— Aš lapute ilguodegė
ne bebūsiu jau daugiau,
tik „Varpelį", kur sugriebus,
skaitysiu — skaitysiu.

Namiškiai stebėjosi tokiu mūsų ūpo pakilimu. Bet ir jie patys buvo tada pakeltomis galvomis. Turėjo „Aidą", „Ūkininką".

*

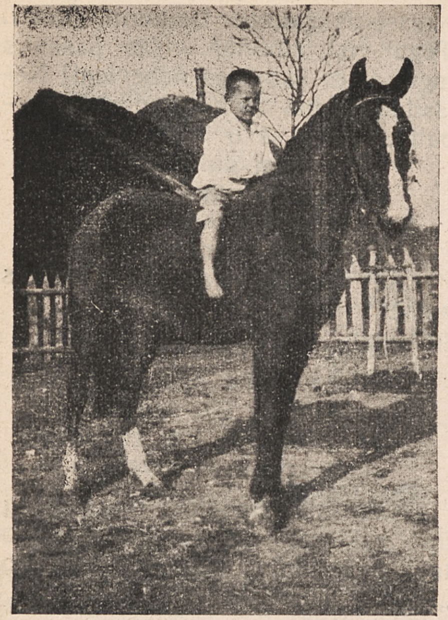
Praėjo pavasaris, vasara. Ruduo jau baigiasi. Mes ne vieną „Varpelį"jau gavome. Šimtus eilučių skaitėme, dešimtis išmokome. O apsakymėlių, o paveiksliukų — kas juos visus ir besuskaitytų. Ir patys „Varpelin" rašome. O kokis džiaugsmas, kai pamatai, kad ir tavo mažytis, mažytis žodelis drauge su „Varpeliu" skamba visos mūsų šalelės vaikučiams. Dabar spaudos savaitė. Mes visi ja užsidegę. Skaitome ir rašome, kiek tik jėgos turime.

r.

* *
*

Plaukia linksmos sesių dainos
Per mūs plačią seną šalį,
Jų balseliai skamba, mainos,
Kaip pavasario lakštelių.

Dagilis.

Ir aš joju raitas

Žinelės

Vasiuliai, Daugėliškio valsč. *Mokyklos tvarka.* Mūsų sodžius arti Daugėliškio. Jis išsiskirstęs į viensėdžius. Mokyklą lankome Daugėlišky. Pamokos būna lenkiškos. Per savaitę tik dvi pamokos būna lietuviškai. Mums lietuviškos pamokos nepriverstinos. Todėl daugelis tinginių ir nesimokina lietuviškai. Tikybą dėsto klebonas kun. Budra — lietuviškai.

Mes „Varpelį" skaitome su noru. Svarbesnius dalykus perskaitome po kelis kartus.

Be to, mes dar esame prisirašę prie Eucharistijos Karžygių kuopos ir prie Daugėliškio Katalikiškos sekcijos.

Bernadeta.

TRUPINĖLIAI

Keistas pasveikinimas

Indiją valdo anglai. Vyriausias jos valdovas—vicekaralius. Jį skiria Anglijos karaliai.

Kartą prie vicekaraliaus buvo paskirtas labai žymus valdininkas, kurį dėl to paskyrimo pasveikino labai daug žmonių. Jam pasveikinimą atsiuntė ir miesto Deli vienuolyno brolis, bet labai keistą: ryžio grūdą. Valdininkas grūdą vartė, vartė, apžiūrinėjo iš visų šonų ir stebėjosi. Jau norėjo grūdą sviesti, bet kitas valdininkas jam patarė pažiūrėti į grūdą per padidinamąjį stiklą.

Ir ką pamatė?

Grūde buvo išrašytas pasveikinimas iš 120 žodžių.

Šį grūdą atidavė į miesto muziejų, kaipo retenybę. Ir tikrai, yra tai vienas smulkiausiai pasaulyje parašytų rankraščių.

Gandras medine koja

Kartą vienas vokietis rado gandrą su nulaužta koja. Pagailo jam besikankinančio paukščio ir nunešė jis jį pas gyvulių gydytoją apžiūrėti. Šis, apžiūrėjęs gandrelį, nutarė, kad koja reikia būtinai nupiauti. Vokietis nesutiko, nes gandras negalėtų gyventi su viena koja. Surado jis mieste specialistą, kuris padarė tokią puikią medinę koją, kad, įstačius ją, gandras visai laisvai galėjo vaikščioti. Jis, tur būt, visiškai pamiršo savo luošumą.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ.

Briedžiui. Įdėsime tik du straipsnelius, kitų „bijome" įdėti.

Svyruonėliui. Peržiūrėsime. Jei tiks, įdėsime.

K. Val—čiui. Dar silpnai parašyta.

Sakalui. Reikia peržiūrėti. Ką galėsime, įdėsime.

J. St—nui. Jei dėsime, tai pakeisime antraštę.

Redaktor i wydawca **Liudwik Cycenas.**
Leidėjas ir redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**
Druk. „RUCH". Wilno
Vilnius „RUCH" spaustuvė